

УДК 327

ЗМІСТ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

**СЛЬЧЕНКО В.Ю.,
Надзвичайний
і Повноважний Посол
України в Російській
Федерації**

У статті описуються двосторонні відносини незалежної України та Росії. Подається аналіз розвитку сучасних українсько-російських відносин, розглядаються складові стратегічного партнерства двох держав. Автор досліджує торговельно-економічне, міжрегіональне та прикордонне співробітництво, енергетичну сферу та культурно-гуманітарне співробітництво діалогу між Україною і Російською Федерацією, а також окреслює позитивні та негативні приклади співробітництва двох держав.

Ключові слова: стратегічне партнерство, спільні інтереси, євро регіони, торговельно-економічне співробітництво, культура, освіта, наука.

«Зміцнення дружніх відносин, добросусідства і взаємовигідного співробітництва відповідає докорінним інтересам їхніх народів, служить справі миру і міжнародної безпеки». Ці слова з преамбули Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією можна вважати і відправною точкою, і детермінантою розвитку українсько-російських двосторонніх відносин.

Навряд чи сьогодні існує потреба доводити доцільність і переваги розбудови стратегічного партнерства між Україною та Росією. Інше питання – яким має бути таке партнерство. Тут думки можуть розходитися. На глибоке переконання автора, стратегічний характер такого партнерства повинен неспинно підтверджуватися і політичною волею сторін, і прагматичним підходом до економічної співпраці, і готовністю розуміти та враховувати інтереси один одного, і, особливо, ефективними практичними кроками щодо змістовного наповнення двосторонніх відносин.

Останнє особливо важливе в контексті уникнення декларативності поставлених цілей, адже успіхом складені проекти чи ті, що мають надто низькі шанси на ефективну реалізацію, можуть стати зайвим баластом або й зовсім знівельюють саму ідею стратегічного партнерства. Окремий наголос на цьому викликаний тими критичними зауваженнями, які останнім часом доводиться чути від деяких експертів і політиків. Ці висловлювання можна звести до одного – протягом 2010 року було багато заявлено, але мало зроблено.

Категорично не погоджуся. Адже факти свідчать про протилежне.

Давайте згадаємо стан українсько-російських відносин півторарічної давнини. Час, коли політична напруга не давала вирішувати вкрай важливі для обох країн питання, коли відсутність міждержавного взаєморозуміння негативно впливала на економічні і культурно-гуманітарні зв'язки та перешкоджала розвиватися двосторонній взаємодії на міжнародній арені. Час, коли дехто навіть піддавав сумніву можливість продовження Великого договору.

Такий близький до катастрофи стан речей дістався керівництву Української держави на початку 2010 року. Через рік ми отримали кардинально іншу картину. Окремі схильні до лірики журналісти навіть поспішили назвати період відродження дружніх двосторонніх відносин «медовим роком», який, щоправда, уже завершився. Таке порівняння може й звучити поетично, проте воно несе у собі лише емоційне забарвлення і не відображає й децимі того спектру отриманих завдяки політичній та економічній відлизі результатів.

Адже об'єктивна оцінка досягнутого за цей рік свідчить не лише про докорінну зміну атмосфери взаємовідносин, але й здійснення практичних, справді необхідних для обох держав, їхніх народів і національних економік кроків назустріч один одному. І, що є особливо важливим, поглиблення двосторонньої кооперації у різних сферах та на різних рівнях набуває дедалі більше обертів, з обох сторін до нього залучається дедалі більше учасників.

Водночас не слід недооцінювати значення позитивних емоцій для розвитку стратегічної співпраці, адже вони є важливою складовою побудови відносин, особливо міжлюдських. На цьому полі також спостерігаються суттєві зрушення. Так, у січні 2011 року 72 % росіян заявили про своє добре ставлення до нашої держави, хоча рік тому цей показник становив 52 %, а два роки тому – лише 29 %¹.

Як бачимо, зміна загальної тональності відносин відбулася не лише у політичному діалозі. Позитивна налаштованість з обох боків відчувається у повсякденній роботі, в ході різнопланових зустрічей, при вирішенні конкретних питань, тобто вона спостерігається на всіх рівнях та в багатьох аспектах двосторонньої взаємодії.

Зараз настав час конструктивної роботи, спрямованої на поглиблення і змістовне наповнення стратегічного партнерства. І це найбільше й основне досягнення в українсько-російських взаєминах останніх дванадцяти місяців, хоча наприкінці 2009 року про таку ситуацію годі було мріяти.

Проте не слід очікувати повернення двосторонніх відносин до рівня 2004 року чи, тим більше, двадцятирічної давнини. Шляху назад немає, та й не повинно бути: у порівнянні з попередніми роками з обох сторін відбулося загальне переосмислення пріоритетів і тактик у зовнішньополітичній та зовнішньоекономічній діяльності. Тут відсутні характерні для попереднього етапу співробітництва ностальгічні нотки з давно минулим та зумовлені цим суб'єктивні судження при прийнятті рішень, ставка в товарообігу на сировинну складову, намагання склеїти уламки виробничих циклів радянського періоду, надмірна політизація економічної співпраці.

Визначальними рисами формування сучасного порядку денного стратегічного партнерства між нашими країнами стали прагматизм, конструктивність, об'єктивна оцінка існуючих потреб і можливостей, орієнтація на майбутнє. Йдеться про побудову системи результативних коопераційних зв'язків між двома незалежними, але дружніми державами, кожна з яких поставила перед собою головну мету – забезпечення економічного процвітання країни та її громадян з одночасним відстоюванням національних інтересів.

Важливим є й те, що саме за розвиток таких взаємин – незалежних, але дружніх держав – виступає і переважна більшість громадян обох країн (67 % українців і 60 % росіян)².

У минулому п'ятирічному кризовому періоді взаємин між нашими країнами при всіх його недоліках є такі один позитив – він дав можливість порівняти різні варіанти розвитку українсько-російських відносин і цим самим стимулював пошук оптимальної моделі, яка б базувалася на принципах досягнення компромісів та консенсусу, із посиленням економічної та науково-технічної складових. Водночас цей період допоміг зрозуміти тим, кого не полишало бажання знову побачити Україну і Росію в одній державі, що кожна з цих країн має свої національні інтереси, обрала свій шлях розвитку, а їхня незалежність вже давно стала беззаперечним і незмінним фактом.

Тепер дві держави вибудовують свої відносини на основі взаємоповаги та рівноправ'я, чітко усвідомлюючи важливість і переваги двосторонньої співпраці, необхідність об'єднання зусиль для здобуття поставлених перед собою цілей. Фактично, у 2010 році мала місце побудова нової моделі стратегічного партнерства, покликаної деідеологізувати політичні відносини, деполітизувати економічне співробітництво та деміфологізувати гуманітарну складову, а також зосередитися на забезпеченні об'єктивних інтересів обох країн та їхніх громадян.

Про дієздатність та ефективність саме такої моделі свідчать реальні результати, отримані з часу відродження конструктивної співпраці. Констатація досягнутих здобутків, однак, не повинна сприйматися як намір ідеалізувати сучасні українсько-російські стосунки – ще достатньо питань міждержавного діалогу залишаються невирішеними, надто багато завдань стоять перед нами. Крім того, триває складний процес адаптації новітніх вимог стратегічного партнерства до існуючих реалій як у двосторонньому, так і багатосторонньому форматах. Проте суттєві позитивні зрушення також стали уже незаперечним фактом.

Як уже зазначалося, активізація взаємовідносин відбулася у 2010 році в усіх сферах двосторонньої співпраці. Проте найвідчутніші дивіденди отримав *торговельно-економічний сектор*. Інакше й не могло бути. Адже економіка складає фундамент співробітництва між нашими країнами: на Росію припадає понад 30% загального товарообігу України. Та й поступовий вихід національних економік обох країн з кризового стану теж дав додаткового імпульсу розвитку співпраці на цьому напрямі.

За 2010 рік обсяг експорту українських товарів до Російської Федерації збільшився на 58,1% у порівнянні з 2009 роком і склав 13,43 млрд. дол. США. Імпортні поставки з Росії до України зросли за цей час на 67,7% та склали 22,2 млрд. дол. США³. А загальний товарообіг не лише повернувся на докризовий рівень 2008 року, але й став рекордним за всі роки незалежності України, перетнувши відмітку у 40 млрд. дол. США. Така динаміка не може не вражати.

Вихідні дані національних економік як України, так і РФ створюють усі необхідні умови для розвитку двостороннього довгострокового взаємовигідного економічного співробітництва: вони сприяють завантаженню наявних виробничих потужностей, широкому використанню науково-технічного потенціалу, дають можливість для започаткування чи відновлення, а також поглиблення кооперації між підприємствами і регіонами обох країн. При цьому суттєво активізується інвестиційна та інноваційна співпраця, розширюється співробітництво у паливно-енергетичному і машинобудівному комплексах.

Росія є для України величезним ринком збуту товарів і послуг, основним постачальником енергоресурсів і важливим джерелом надходження інвестицій та кредитних ресурсів. У свою чергу, Російська Федерація також зацікавлена в Україні як одному з найбільш привабливих ринків, об'єкті для інвестицій та гарантії стабільності транзиту енергоносіїв до Європейського Союзу. Перспективним розглядається і партнерство у рамках реалізації інноваційних проектів, модернізації промисловості та інфраструктури обох держав.

Досить цікавим для розкриття потужностей українсько-російського торговельно-економічно-

го співробітництва є й аналіз показників зовнішньої торгівлі РФ. За даними 2010 року Україна разом з Китаєм, Нідерландами, Німеччиною та Італією входить до передової п'ятірки основних торговельних партнерів Російської Федерації⁴. У той же час товарообіг РФ з державами-членами БРІКС (крім Китаю, звичайно) суттєво відстає за показниками. Так, з російським привілейованим стратегічним партнером Індією він склав 8 535,2 млн. дол. США, зі стратегічним партнером Бразилією – 5 873,9 млн. дол. США, з нещодавно доданою до цього міжнародного формату Південно-Африканською Республікою – 519,1 млн. дол. США.

Звичайно, час спочивати на лаврах не настав. Потужності наших ринків, як і можливості та потенціал національного виробництва дозволяють охопити значно більші обсяги двосторонньої торгівлі. Особисто переконаний, що 100 млрд. дол. США товарообігу за умови продовження поглиблення економічної співпраці, темпи якого задаються саме зараз, є в перспективі цілком реальною цифрою. Однак такий амбітний торговельно-економічний ривок можливий лише за декількох обставин.

По-перше, має бути сформовано дієвий механізм регулювання двосторонніх економічних відносин та вироблено план спільних заходів, орієнтованих на позитивну динаміку взаємодії. Він повинен враховувати позитиви минулих відносин обох країн, теперішній стан їхніх економік і потребу у забезпеченні сталого економічного зростання, необхідність підвищення національної та міжнародної конкурентоспроможності, а також покращення якості життя громадян. Основи для такої роботи вже закладені – на завершальній стадії підготовки знаходиться Програма економічного співробітництва між Україною і РФ на 2011-2020 роки, підписання якої має відбутися до кінця першого півріччя ц.р.

По-друге, і цьому теж є цілковите розуміння з обох сторін, слід створювати сприятливе середовище для взаємовигідної торгівлі, взаємного інвестування, утворення транснаціональних фінансово-промислових комплексів, налагодження контактів недержавних економічних організацій, ділових союзів та підприємств малого і середнього бізнесу.

По-третє, має відбутися докорінна зміна внутрішньовиробничих підходів, що дозволить модернізувати як окремі виробництва, так і загальні економічні процеси.

Рух у цьому напрямку, безперечно, стане підґрунтям для розвитку стабільних, прозорих, прогнозованих та ефективних міждержавних взаємовідносин в економічній сфері, що дозволить позбутися політичних нашарувань і ускладнень у взаємостосунках та сприятиме зміцненню національних економік.

Значні перспективи для посилення змістовності співпраці відкриваються й у площині виходу з

продукцією спільного виробництва на ринки третіх країн. Передусім, це стосується перспективних високотехнологічних галузей. При цьому слід пам'ятати, що в минулому неузгодженість дій на ринках третіх країн, а іноді й пряма конкуренція призводили до упущення прямої вигоди, зокрема, при експорті металопродукції, зерна, продукції ВПК тощо.

Зараз же українсько-російська взаємодія в інноваційних сферах може стати вирішальним чинником підвищення ефективності виробництва, а також забезпечення спільними зусиллями конкурентноздатності продукції для її реалізації на внутрішньому і світовому ринках. Таку співпрацю вже на нинішньому етапі можна охарактеризувати як досить успішну – багато спільних проектів уже реалізуються і мають хорошу перспективу.

Твердження «майбутнє національної економіки за *інноваціями*» не є лише гарною фразою. Сьогодні воно є одним з визначальних постулатів сучасної економічної теорії і практики. Тому Україна та Росія, прагнучи розвивати й зміцнювати стратегічне партнерство, надати йому додаткової корисної вартості, посилити свої позиції на світових ринках, просто зобов'язані поєднувати зусилля у високотехнологічних галузях економіки, науково-технічній та інноваційній сферах. Такий підхід відповідає інтересам обох країн з точки зору реалізації їхнього курсу на модернізацію економіки та переходу на шлях сталого розвитку. Це не тільки фактор, що забезпечує динамічний розвиток і модернізацію економіки, але і базис для отримання нових знань і технологій, що в контексті глобалізації ринкових відносин має важливе значення для майбутнього кожної країни. Існує в цьому і звичайний прагматичний підхід: досить часто одна держава просто не спроможна фінансово чи технічно реалізувати певні високотехнологічні проекти.

Завдяки проголошеному Президентом України В.Ф.Януковичем курсу на відновлення і подальший розвиток стратегічного партнерства з Росією на усіх напрямках, протягом останніх дванадцяти місяців вдалося досягти суттєвого прогресу у взаємодії в наукомістких та високотехнологічних галузях. Спільна конструктивна робота урядів України і РФ протягом короткого часу сприяла вирішенню цілої низки стратегічних питань з розширення співробітництва в атомній енергетиці, авіабудуванні, космічній промисловості, а також у науковій і військово-технічній сферах.

До числа безсумнівних успіхів слід віднести підписання низки конкретних угод про співробітництво, які відкривають шлях до реалізації масштабних спільних проектів. Зокрема, у 2010 році було підписано угоду про створення єдиного навігаційно-часового простору України і Росії на базі супутникової системи ГЛОНАСС. Продовжуються роботи за програмами «Дніпро», «Морський старт», «Наземний старт» та іншими спільними

проектами у галузі дослідження та мирного використання космосу, здійснюється підготовка до реалізації спільних наукових проектів.

У сфері авіабудування також помітні позитивні результати. У першу чергу, це налагодження спільного серійного виробництва пасажирських літаків Ан-148 та Ан-158 на Київському і Воронезькому авіазаводах, освоєння на Самарському авіазаводі «Авіакор» серійного випуску літаків Ан-140, тісне співробітництво в області виробництва авіаційних двигунів і налагоджена кооперація між десятками підприємств обох країн. На сьогодні «розморожені» та успішно реалізуються спільні роботи з проекту Ан-70.

Важливим питанням є відновлення серійного виробництва на авіазаводах Ульяновська та Києва модернізованих важких транспортних літаків Ан-124, а також створення нових літаків та авіадвигунів.

Тож практичні кроки на шляху співпраці в інноваційних галузях уже здійснюються. Проте це тільки старт. А попереду – великий потенціал співробітництва, розмір якого, мабуть, ще не до кінця усвідомлений жодною зі сторін. Перекоаний, що у даному випадку кооперація розвиватиметься за логікою – чим далі ми просуватимемося, тим більше можливостей для спільних проектів відкриватимемо. А тут вже спрацює ланцюгова реакція – тим більше нових підприємств, робочих місць, конкурентноспроможної продукції отримуватимемо.

У процесі підвищення результативності стратегічного партнерства окреме, досить специфічне і важливе місце посідає *енергетична сфера*. Адже це саме та галузь, де в українсько-російських відносинах протягом років накопичувалося достатньо проблемних питань і непорозумінь. Водночас, ця сфера за умови функціонування оптимальної моделі конструктивної співпраці володіє одним з найбільших потенціалів.

Впродовж двох десятиріч розгорталася безплідна дискусія про те, хто від кого і наскільки залежить у питанні щодо вуглеводної сировини. Росія, звичайно, є головним постачальником енергоресурсів до України, але ця залежність далеко не одностороння. І йдеться не лише про те, що наша держава має розвинену інфраструктуру транспортування російської нафти, газу, аміаку на зовнішні ринки. Сьогодні товаровиробникам критично важливим є збут власної продукції. У цьому сенсі, Україна з 45-мільйонним населенням та енергоємною промисловістю є значущим для РФ ринком збуту.

Незважаючи на те, що Росією здійснюються реальні кроки з диверсифікації маршрутів постачання газу на європейські ринки поза територією України, наша держава залишається головним, і, що основне, надійним транзитним партнером як для Росії, так і країн-споживачів блакитного палива. Протягом 2010 року, за даними Міністерства

енергетики та вугільної промисловості, територією України було забезпечено транзит 98,6 млрд. куб. м природного газу, що на 2,8 млрд. куб. м або на 2,9% більше, ніж у 2009 році. Після успішної модернізації газотранспортної системи (а для цього необхідно інвестицій на суму 3-5 млрд. дол. США) транзитна спроможність ГТС зросте ще на 30-40 млрд. куб. метрів на рік.

Нині активно обговорюється участь Росії в модернізації української ГТС, а також створення спільного підприємства між НАК «Нафтогаз України» і ВАТ «Газпром». У відносинах двох компаній нарешті розпочався повноцінний діалог. Діалог, який вже давно існує між «Газпромом» і його європейськими партнерами і який ґрунтується на розумінні і дотриманні взаємних інтересів, метою якого є виведення відносин на стратегічний рівень.

Прикладами ж конкретного двостороннього співробітництва можуть слугувати досягнуті домовленості щодо збільшення обсягів постачання енергоресурсів та заходи зі створення українсько-російських спільних підприємств у нафтогазовій галузі. Зокрема, 26 листопада 2010 року профільні міністерства України та РФ підписали протокол, згідно з яким обсяги поставок нафти на територію нашої держави та її транзиту збільшаться в рік до 18,5 млн. тонн.

Важливою складовою українсько-російських відносин є *міжрегіональне та прикордонне співробітництво*, яке здійснюється майже за всіма основними напрямками двосторонньої взаємодії: в торговельно-економічній, науково-технічній, соціальній, культурній, гуманітарній сферах. Беззаперечною перевагою такої форми співпраці є її дієвість, оперативність та ефективність: будь-яка ідея, рішення чи проект, які на міждержавному рівні мають пройти тривалий процес міжвідомчого опрацювання, обговорення та погодження, на регіональному рівні будуть значно швидше втілені в життя.

Як і всі інші складові стратегічного партнерства між Україною і РФ, міжрегіональний компонент також набув у 2010 році помітного зростаючого динамізму. Значного поштовху розвитку зв'язків між регіонами обох країн дало проведення низки заходів за участю представників влади і бізнесу регіонів України і суб'єктів РФ, таких, як приміром, Першого Українсько-Російського міжрегіонального економічного форуму під патронатом глав двох держав (у його рамках була підписана Програма міжрегіонального і прикордонного співробітництва України і Російської Федерації на 2011-2016 роки) чи Форуму українсько-російського співробітництва, який відбувся 29 вересня 2010 року в Єкатеринбурзі (за результатами його роботи було підписано дев'ять угод про співробітництво між українськими та російськими регіонами, а також низку угод про наміри та співробітництво між українськими та російськими компаніями).

Як засвідчує світова практика, однією з результативних форм транскордонного співробітництва є співпраця у форматі євро регіонів, які можна розглядати як своєрідні «парасольки» для зміцнення економічного потенціалу двох країн. Сьогодні на українсько-російському кордоні ефективно діють чотири євро регіони: «Слобожанщина» (Харківська та Белгородська області), «Дніпро» (Чернігівська, Брянська та Гомельська (Білорусь) області), «Ярославна» (Сумська та Курська області), а також створений в 2010 році – «Донбас» (Луганська, Донецька та Ростовська області).

Перспективним напрямом українсько-російського міжрегіонального співробітництва, особливо в умовах технологічного та інноваційного розвитку двох держав, могло б стати використання досвіду транскордонних кластерів⁵ (конкурентоспроможних об'єднань підприємств, що спеціалізуються у певних галузях економіки), які мають позитивний вплив на інновації та конкурентоспроможність, формування навичок спільного підприємництва та зростання динаміки бізнесу.

В Європі вже існує чимало прикладів дієвості такої форми співпраці. Наприклад, цікавим є досвід Австрії, яка має транскордонні кластери з Німеччиною, Італією, Швейцарією, Угорщиною. Ключовим фактором для їхнього створення стала політика стимулювання розвитку зв'язків між дослідними інститутами і промисловим сектором, зниження регуляторних бар'єрів в інноваційних програмах, спеціалізація кластерів і формування центрів конкурентноздатності. Тому розвиток цієї форми співпраці дає поштовх компаніям, що входять до них, як для просування продукції на ринки третіх країн, так і для спільної розробки і виробництва інноваційної продукції.

Ще одним важливим виміром стратегічного партнерства є *культурно-гуманітарне співробітництво*. Серед головних чинників, які надали імпульсу його розвитку, необхідно відзначити відновлення діяльності Підкомітету з питань гуманітарного співробітництва Українсько-Російської міждержавної комісії, підписання Програми співробітництва між Міністерством культури і туризму України та Міністерством культури РФ на 2010-2014 роки та Угоди між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти і науки РФ про першочергові заходи з розвитку науково-освітнього співробітництва на 2010-2012 роки.

Зняття напруги у політичному діалозі та, відповідно, його стрімка активізація сприяли, зокрема, спільному святкуванню 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні, організації автопробігу Санкт-Петербург – Москва – Київ за участі глав двох держав, відзначенню 150-річного ювілею А.П.Чехова, досягненню домовленості щодо святкування у 2014 році 200-річчя з дня народження Т.Г.Шевченка.

Розширенню української культурної присутності та популяризації духовної спадщини нашого народу сприяють культурно-мистецькі заходи, які проходять на теренах Росії, у тому числі, в Національному культурному центрі України в Москві. Центр завжди відкритий для тих, хто цікавиться історією, культурою та сучасним життям нашої держави. Потреби отримати більше інформації про Україну диктують необхідність розширення книжкових фондів Інформаційно-довідкової бібліотеки Центру, створення її електронної версії, над чим зараз ведеться відповідна робота.

Інший культурний заклад, якому надається всебічна підтримка, є Бібліотека української літератури в Москві. За рахунок дарувань, у тому числі Президентом України В.Януковичем, протягом останнього часу значно поповнилися українськими виданнями книжкові фонди цього закладу. Посилена увага з боку як української, так і російської влади та громадськості, викликана перевіркою цієї установи правоохоронними органами РФ, сприяла не лише врегулюванню питання, але й стала своєрідною рекламою для бібліотеки, що, у свою чергу, суттєво збільшило кількість її читачів.

Значно позавалилося співробітництво й у сфері освіти. Серед конкретних завдань на найближчу перспективу – проведення у 2011 році Днів освіти і науки України в РФ та в 2012 році – Днів освіти і науки РФ в Україні.

Важливим чинником двостороннього діалогу є існування майже трьохмільйонної української меншини в Російській Федерації та російської в Україні. У порівнянні з деякими іншими країнами, де існує українська етнічна меншина, в Росії наші співвітчизники на рівні з титульною нацією інтегровані в суспільно-політичний простір: українці активно задіяні у державному управлінні, науці, вищій школі, бізнес-середовищі, мистецтві.

Громадські організації українців Росії, яких нарахується понад 100, здійснюють свою діяльність у рамках російського законодавства і своїх статутів. Очевидно, що в такий спосіб українці Росії прагнуть досягти реальних можливостей відстоювати свої конституційні права із забезпечення культурно-освітніх потреб, саме тому їх діяльність спрямована, насамперед, на підтримку і розвиток української культури, збереження мови.

Майже в кожній українській організації Росії існують художні колективи, дитячі вокальні ансамблі, фольклорно-етнографічні колективи, музично-літературні салони, мистецькі студії. У суб'єктах Російської Федерації діють українські недільні школи, в яких вивчається українська мова і предмети українознавчого циклу. Водночас, нагальною залишається проблема започаткування повноцінних українських шкіл у Москві та інших російських містах. Сьогодні відчутне розуміння з боку російської сторони щодо необхідності вирішення цього питання.

Звичайно, що Україну не може не турбувати ситуація, що склалася на сьогодні навколо функціонування в Російській Федерації українських громадських організацій федерального рівня. У листопаді 2010 року через виявлені порушення російського законодавства Верховний Суд РФ прийняв рішення про ліквідацію Федеральної національно-культурної автономії українців Росії. Також на розгляді Верховного суду РФ перебуває позовна заява Міністерства юстиції РФ про ліквідацію Загальноросійської громадської організації «Об'єднання українців Росії». Може статися так, що в українській громаді Російської Федерації взагалі не існуватиме жодного громадського об'єднання федерального рівня, яке б представляло її національно-культурні інтереси.

Ця ситуація є особливо прикрою на фоні якісних позитивних змін в українсько-російських міждержавних відносинах, які створюють додаткові сприятливі умови для національно-культурного розвитку українців Росії.

Водночас, в українській громаді існує розуміння важливості функціонування впливової та ефективної української громадської організації із загальноросійським статусом. Нині українськими активістами розпочато роботу зі створення такої організації. Україна зацікавлена в позитивних результатах цієї роботи – адже поява такої організації дозволить підвищити ефективність та змістовність співробітництва нашої держави з українською громадою Росії.

Ще одним з визначальних пунктів змістовного наповнення стратегічного партнерства України з Російською Федерацією є **взаємодія країн на міжнародній арені**. Консолідація їхніх зусиль та спрямування їх на вирішення питань, щодо яких існують спільні інтереси, може стати дієвою силою за умов сучасної світової глобалізації. Причому це повинне стосуватися не лише просування економічних інтересів, про важливість яких йшлося вище (спільний вихід на ринки третіх країн, посилення конкурентноздатності продукції), але й політичної сфери при відстоюванні національних інтересів.

Важливим напрямом взаємодії наших держав на міжнародній арені є співробітництво у рамках міжнародних організацій, у т.ч. ООН, ОБСЄ, Раді Європи, а також в інших багатосторонніх форматах. Об'єднання зусиль наших держав спрямоване, зокрема, на протидію новим викликам та загрозам, активізацію боротьби з тероризмом, піратством, незаконним обігом наркотиків і транснаціональною організованою злочинністю, легалізацією доходів, отриманих незаконним шляхом, торгівлею людьми.

Окреме місце у міжнародному співробітництві України та Росії посідає придністровське врегулювання, в рамках якого наші країни як держави-гаранти несуть особливу відповідальність за досягнення прогресу у мирному процесі.

Зняття політичної напруги в двосторонніх відносинах дозволило конструктивно вирішувати *питання, які раніше вважалися чутливими та проблемними*. Йдеться про такі питання як врегулювання практичних аспектів тимчасового перебування Чорноморського флоту РФ на території України, розмежування Азовського та Чорного морів і Керченської протоки, демаркацію сухопутної ділянки українсько-російського державного кордону та інші.

Активізація переговорних процесів з цих питань породжує обгрунтовані сподівання на їхнє конструктивне вирішення. Зокрема, Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту РФ на території України, підписана 21 квітня 2010 року, не лише перевела переговорний процес з питань ЧФ РФ у конструктивне русло, але й загалом позитивно вплинула на атмосферу українсько-російських відносин.

Позитивними прикладами ефективної співпраці стало підписання Протоколу про надання інформації щодо загальної чисельності особового складу і основних озброєнь ЧФ РФ, що знаходяться на території України (20 жовтня 2010 року) та Угоди про взаємодію при проведенні інспекційних заходів у місцях дислокації ЧФ РФ на території України за багатосторонніми міжнародними документами у сфері роззброєння і мір довіри (26 листопада 2010 року).

У 2010 році між Україною та Росією укладено відповідну угоду та розпочато практичний процес демаркації українсько-російського державного кордону. Це стало ще одним яскравим підтвердженням того, що нова атмосфера в міждержавному діалозі дозволяє досягати дієвих результатів

з важливих питань двостороннього порядку денного, які впродовж тривалого часу вважалися такими, що не мають перспективи розв'язання.

Стислий огляд основних складових українсько-російського стратегічного партнерства підтверджує просту істину – розвиток міждержавних відносин на основі конструктивності, взаєморозуміння та взаємоповаги відповідає основоположним національним інтересам як України, так і Російської Федерації.

Тут справді не потрібно зайвих слів чи знаходження додаткових аргументів. Достатньо просто виконувати взяті на себе зобов'язання та створювати необхідні сприятливі умови для подальшого розвитку співпраці на усіх напрямках, керуючись при цьому виключно прагматизмом і розумінням сучасних реалій.

Минулі роки показали, що побудова моделі двосторонніх відносин на основі конфронтації чи взаємних претензій не тільки заперечує суть стратегічних відносин і є заздалегідь збитковою, але й шкодить позиціям країни на міжнародній арені та негативно впливає на внутрішньодержавні процеси. За таких обставин переможців немає з жодного боку. Про це завжди важливо пам'ятати.

Водночас переосмислення завдань і пріоритетів стратегічного партнерства, його розумне використання на користь власної держави і народу дозволить отримати Україні максимальний вигравш. Перший етап на цьому шляху ми вже пройшли. Попереду кропітка, відповідальна і наполеглива робота як державних структур, так і приватних підприємств і пересічних громадян. Важливим є у якийсь момент не звернути з цього шляху і цим самим знівельовати уже здійснені кроки та існуючі наміри.

ПОСИЛАННЯ

- ¹ За даними Аналітичного Центру Юрія Левади (Левада-Центр), який провів 21-24 січня 2011 року опитування за репрезентативною вибіркою 1600 росіян у віці 18 років і старших в 130 населених пунктах 45 регіонів країни.
- ² Згідно з соціопитуваннями Київського міжнародного інституту соціології (8-17 жовтня 2010 року, 2038 респондентів, усі області України та АР Крим) та Левада-Центру (17-21 вересня 2010 року, 1601 респондент, 127 населених пунктів РФ).
- ³ За даними Держкомстату України.
- ⁴ За даними Федеральної митної служби РФ.
- ⁵ Транскордонний кластер – це добровільне об'єднання незалежних компаній, асоційованих інституцій, інших суб'єктів транскордонного співробітництва, які географічно зосереджені у транскордонному регіоні; співпрацюють та конкурують; спеціалізуються в різних галузях, пов'язані спільними технологіями та навичками і взаємодоповнюють одна одну для виготовлення спільного продукту чи послуги, що в кінцевому результаті дає можливість отримання синергетичних та мережевих ефектів, дифузії знань та навичок.

Yelchenko V.Y. Content of the Ukrainian-Russian strategic partnership/ Embassy of Ukraine to the Russian Federation.

The article touches the bilateral relations of independent Ukraine and Russia. The analyze of the development of current relations and the components of the strategic cooperation between states is presented. The author investigates trade and economic, cultural and humanitarian, regional, near-border collaboration, energy sphere between Ukraine and Russia, and defines advantages and disadvantages of such partnership.

Key words: strategic partnership, common interests, European regions, trade and economic cooperation, culture, education, science.

Ельченко В.Ю. Содержание украинно-росийского стратегического партнерства / Посольство Украины в Российской Федерации.

В статье описываются двусторонние отношения независимой Украины и России. Дается анализ развития современных украинно-росийских отношений, рассматриваются составляющие стратегического партнерства двух государств. Автор исследует торгово-экономическое, культурно-гуманитарное, межрегиональное и приграничное сотрудничество, энергетическую сферу между Украиной и Российской Федерацией, а также очерчивает положительные и отрицательные примеры сотрудничества двух государств.

Ключевые слова: стратегическое партнерство, общие интересы, еврорегионы, торгово-экономическое сотрудничество, культура, образование, наука.

Стаття надійшла до редколегії 01.06.2011

Прийнята до друку 06.09.2011